

MŰSZAKI LEÍRÁS

A bányászember megbecsülését és tisztességét, mely fogalmak Selmecbányán alapozódtak meg Magyarország történelmi korszakában – és mely fogalmak csorbítatlanul érkeztek meg az ország belsejébe is –, időtállóan mutatják azon épületek is, melyben a szellem manifesztálódott. Ezek közül való a most már Tatabánya Óvárosának nevezett városrészben álló két épület, a vezetők részére épült Tisztikaszinó, és az alkalmazottak, bányászok művelődését, mulattatását, vigalmát szolgáló, ma Népháznak nevezett nagyobb épület, mely jelenleg a Jászai Mari Színházat is magában foglalja. A Népház elnevezés „nomen est omen”-ként a nép ajkáról ragadt az épületre, és magában hordozza a valódi közösségi szolgálat és az ebből kialakult ragaszkodásból természetesen következő névadás igaz ösztönösségét.

Ez a ragaszkodás és szeretet megővta az épületet az évek során, és mindig megtartotta benne az életet is. Az önképzőkori, szakköri tevékenység a zene, tánc és képzőművészet területén, a könyvtár látogatása állandó zibongást és az örömteli alkotás légkörét tartja fenn a színházi előadások közötti csendesebb időszakokban is. A 70-es évek felújítása lehet, hogy a mai építész, belsőépítész szemében már túlhaladottnak vagy a régi épülettel való viszony tekintetében kissé érzéketlennek látszik, de az akkori Szénbányász Vállalat részéről akkor is jelentős beruházás, ezt mai állapotában is fel tudjuk mérni, és a tatabányaiak becsülik és értékelik ezt a művet. Az akkori korszak ugyan sok szólamban emlegette a munkások megbecsülését, de ez az épület tettekkel mutatta ezt meg. A ház értékét különösen emeli a környezet, a parkerdő és tó, mely ilyen nehéz munkát végző emberek számára természeti szépségével különös fontossággal bír. Az erdő szinte beburkolja az épületet, védően veszi körbe, a tér az épulettől a parkba, majd az erdőbe folyik át. Csak a megközelítő Népház út felől tárul fel a magaslaton uralkodó fejeépület. A ház körüli utak, és főleg a hátsó udvar se nem méltóak a színházhoz, sem a funkciójukat nem tudják megfelelően ellátni.

A pályázatban magunk elé olyan megközelítést tűztünk ki célul, mely az épületben a színházat modern flexibilis intézménnyé fejleszti, de legalább ilyen fontosnak tartva korszerűsítjük és bővítjük a közművelődési, önképzőkori adottságokat, mert úgy érezzük, ez a két funkció nem egymás rovására, hanem egymás mellett és egymást támogatva kell, hogy magas színvonalon működjék. Ezt a beépíthető terület célszerű kihasználásával érjük el, amely által egyensúly teremődik a ház tömegében, de egyensúly jön létre a választék és mértékbővülés mellett a ház szolgáltatásait tekintve is. Az átalakítást a törzsépület tiszteletbentartásával végeztük. A 60-as, 70-es évek alagsori-lépcsőházi konfigurációját megtartva – amellet, hogy az oldalirányba haladó karokat megszabadítottuk kiváltással pofafaluktól, és üvegmellvéddel ellátva őket kibővítettük az előcsarnok terét – az alagsorba helyeztük a közös mosdókat, és fél szinttel lejjebb a ruhatárat. A könyvtár elhelyezésével egyensúlyt teremtettünk a kereszt-szárban, mely levegős lett, és alkalmas bútorozás által intimebb szigetek létrehozására. A jegyárusítás és közönségszolgálat kintről elérhető anélkül, hogy az előcsarnokba nyíló ajtón belépnénk. A Jászai Mari-szobor előrébb kerül, a bejárat közelében lévő térbővületbe, vele szemben, a másik oldalon művészeti alkotás elhelyezésével kellene egyensúlyt teremteni, egyben a belépés emelkedettségét megalapozni. Szerencsétlennek tartottuk a kétoldali lépcső által létrejövő üres falat, mely éppen szemmagasságban torlaszolja el az épületet és látványát. Ezért a lépcsőt középre véve biztosítottuk a szemből ívesen fodrozó, a látványt fokozatosan kibontó, és a színház szelleméhez „vonulhatóságában” is jobban illeszkedő előlépcsőt, a rámpákat oldalra fordítva. Ezeken gépi rásegítéssel haladhatnak a kerekesszékek. Az előcsarnokból a nézőteret két oldalról öelve nyílnak a foyér-ek. A nézőteret a meglévő, hátsó töltést lehetővé tevő lépcsőről, valamint az oldalfolyosókról tölthetjük fel. A déli oldalon a földszintre lehelyezett kamaraszínpad előcsarnokából igény esetén átközlekedés teremthető a szomszédos foyér-ral.

A nézőtér kialakításánál filozófiánk a modern technikán alapuló, sokarcú színpad- és nézőtér megteremtése volt. Fontosnak tartottuk a régi nézőtér térhatásának visszaállítását, a fény- és

hangtechnika és akusztika igényelte elemek szoliter módon, finom függesztőkkel belógatva látják el feladatukat, de közben előadás előtt és után, vagy egy bál idején a boltozat felé irányított, megfordított világítással felcsillantjuk a tér fölé boruló boltozatot. A színpadtér geometriájából hiányzó elemeket magas színvonalú technikával – stacioner asztalok, nehéz süllyesztők, síkban elmozdítható forgótárcsa – biztosítjuk. A teremszínház jelleget és a sokfajta berendezhetőséget, illetve ennek technikai követettségét a nézőtér két oldalán végig húzódó technikai karzat teszi lehetővé, mely a boltozaton áttört nyílásokon keresztül kommunikál a nézőtérrel, megfelelő akusztikai és fényvető elemekkel felöltöztetve /lásd mellékelt vázlatok/. A boltozatról lefüggesztett elemeket kezelni a boltozat héja feletti tetőzugban kialakított műszaki podesztról lehet, mely végighalad a nézőtér gerincében. A színpadtér oldalszínpadokkal bővül, de zsinórpadlást nem terveztünk, úgy éreztük, hogy a 8 m magasság megfelelő technikai kiegészítésekkel és az oldalszínpadok biztosítják a díszletmozgatást. A díszletbeszállítás módját is az új rendszerhez igazítottuk. A díszletbeadó ajtóra véggel állhat a kamion. Az ajtó alatt hidraulikusan működtetett emelőlap biztosítja a padló és a teherautó platója közötti fix és pontos átmenetet. A díszletbeszállítást előtető védi, mely fedett folyosóként a műhelyházig vezet. A díszletek az átvevőn keresztül díszletraktárba kerülnek, innen az oldalszínpadon keresztül a színpadra. A lógódíszlet-akna a színpad hátsó fala előtt van, süllyeszthető-kiemelhető padlóval fedve. A próbaterem a színpad mögötti műszaki-színész blokk részét képezi. A nagyobb díszletek beadására külön külső ajtót is kapott, de az összekötő folyosón keresztül is ellátható. A színpad körül helyezkednek el az előadás közvetlen támogatását biztosító raktárak, ügyelői szoba, gyorsöltözők, fodrászat, ruhajavító, jelmezraktár. Ez a műszaki háromszintes, mert az egyéni és csoportos öltözők, valamint az irodák – legfelső szinten – komoly helyigényt jelentenek. A gyors közlekedést önálló lépcsőház és lift biztosítja. A zsinórpadlás tornyának elhagyását nemcsak azért éreztük lehetségesnek, mert a technikával kiválthatónak tartottuk, és a színház működési elvében fontosabbnak tartottuk az egész tér – az átalakítható nézőtér is – egész bejátszhatóságát, hanem formailag sem tudtuk elfogadni ezen a házon és ebben a környezetben ilyen, az épülethez mindig rosszul integrálható elemet. Visszatérve a nézőtérre, a bejátszhatóságot a nézőtér rugalmas és változatos átalakíthatósága teszi lehetővé. A teleszkóposan kicsúsztható nézőtér tetszés szerinti mértékben gördíthető ki, elemekre bontva átfordítható, teljesen visszahúzva pedig sík padlójú bálterem alakítható ki majdnem a színpadnyílásig, mivel az előszínpad-zenekari árok részt nehéz-süllyesztőkkel szintén teljesen a padlóig el tudjuk tüntetni. A berendezési variációk száma a sík padlóra teljes felületen fektetett változtatható magasságú stacionerek/pódiumelemek jóvoltából végtelen. Bárhol létrehozhatóak kiemelkedések, dobogók, szigetek. A teleszkópos nézőtér teljes kitolása biztosítja 380-400 fő elhelyezését. A közművelődési zóna az épület északi oldalán lévő úr beépítésével nyerte el azt a teljességet, amivel formai és használati egyensúlyt teremtettünk az épületen. Mivel szerintünk a könyvtár elhagyhatatlan az épület működéséből és feladatából következően, igyekeztünk ehhez méltóan meghatározni méreteit és helyét. Az északi oldali bejárati előcsarnok a balett-termet és a zenetermet tárja fel, itt kapott helyet a vizes blokk és egy kis büfé, valamint a lépcső és lift. A balett-teremnek fiú-leány öltözője van, melyből közvetlenül juthatunk a terembe. Az emeletre került a könyvtár – gyermek és felnőtt részleggel, információval, irodával, valamint a rajzterem. A rajzteremre egy felülvilágítót is javasolunk a műteremfény érdekében. A könyvtári tömörraktár a pincében van, és liftben szállíthatók az igényelt kötetek. Ez a pozíció a jelenlegi könyvtárhoz képest négyszeres növekményt jelent. A közművelődési részt egészíti ki az emeleti külön kiállító terem a kereszt szárnyban, azaz ide kerülne a jelenlegi galéria, így a kiállítások igényesebben rendezhetők, és felszabadul a középső tér a közönség számára, és így lehetőség nyílik a most pongó és elhanyagolt terasz használatára, melyről nagyon szép kilátás nyílik. Az északi fekvés és az inkább célszerű működést, mint látványosságot igénylő belső élet zártabb, védekezőbb homlokzatot eredményezett, mely ellentétben áll a déli, természet felé forduló oldal lamellával árnyékoló nagy üvegfelületével, erős megnyitottságával. Az itt

elhelyezett kávéház, mely pódium-előadásokat is elláthat, belső lépcsővel kapcsolódik az emeleti színészbárhoz és étteremhez. A kávéház a kiülős terasz felől kívülről is megközelíthető. Az előadások alatt az előcsarnok felé megnyílik a kávéház által ellátott büfé pult. A kávéház és a büfé közös üzemeltetőt tételvezet fel, így összekapcsolva várható, hogy nem lesz üresjáratú időszak. A gazdasági ellátást a földszintről nyitott gazdasági bejáraton keresztül, az emeleten teherlifttel oldjuk meg. Az emeleti színészétterem elérhető az előcsarnok felől is, és az oldalfolyosón keresztül a színpadtér felől is. Kellemességét árnyékoló ráccsal – mely az ablak előtt is folytatódik – intimmá tett, de a természet látványát és levegőjét beengedő tetőterasz fokozza. Itt találtunk helyet az esetlegesen itt megszálló vendég apartmanjának is. A déli emeleti szekció a színészek felüdülésének, rekreálódásának helye, úgy, hogy nem veszítik el kapcsolatukat a környezettel, és ide vezethetőek a VIP személyek is.

A pincébe a könyvtár raktár mellett a földszinten megszüntetendő hőközpont és klímagépház, és elektromos kapcsoló helyiségei kerültek. A klíma további egységei a boltozat feletti tetőzugba kerülnek, és az északi oldal tetejére kültéri egységként. A színpad felőli oldalon a műszak tartózkodói és raktárai kaptak helyet.

Az épület formálásánál a kiegyensúlyozottság, az alaprajz rendszerének homlokzati kivetülése, és az egyszerűség keresése volt a cél. Az eredeti kereszt alakú tömeget úgy egészítettük ki, hogy az „ősi” tömegkép a bővítés után is zavartalanul érzékelhető legyen. Lebontottuk az északi oldal későbbi hozzáépítését. A főhomlokzati keresztzárnyat hátul, ritmust és funkciót érzékeltetve újra megjelenítettük, ezzel keretbe fogva az új beépítéseket. A hátsó farokrész a jelenlegi tömegbe épül be. A kamaraszínpad elválasztott szerkezetileg a nagyszínpadtól, így zavartalan mindkettő működése. A kamaraszínpad a stúdiók technikai egyszerűségével egy doboztér, melyet technikai galéria övez, és két oldalról nyílnak bejáratai. Ezen az oldalon ráépültünk a mostani előcsarnok szerkezetére.

Telepítés

Az épület személy-megközelítése a Népház útról történik. Az északi oldalon vezető út mellett és a műhelyház alatti parkolóba kb. 200 gépkocsi fér. A kamionok innen, vagy javasolt alternatívaként a Liget sor felől érkezhetnének. A műhelyház mögötti terület kitakarítását javasoljuk a gazdasági megközelítés, parkolók és park részére, mert a felújított Népházhoz nem méltó a szlömös garázsváros. A déli oldalon a házat a parkerdő felé nyitottá tesszük, innen a gépkocsi közlekedést kizárjuk, csak mentő, tűzoltó és büfé ellátás mozoghat itt. Az út megerősített sétaút.

Kimutatás

– Nagyon átalakítandó: 2000 m²

– Kissé átalakítandó: 4533 m²

– Új épületrész:

– műhelyház: 868 m²

– bővítés a Népházon: 2000 m²

TERVEZÉSI DÍJ

– Megvalósíthatósági tanulmány		2 millió Ft
– Engedélyezési terv	Bruttó	22 millió Ft

Dunaújváros, 2003. április 30.

.....
Sipiczki Zoltán
építész vezető tervező
HÁZ PLUSZ KFT